

Õiguskantsler

Teie 10.11.2023 nr

Meie 12.12.2023 nr 7-6/231746/2306347

Enammakstud raha tagastamine

[ ]

Pöördusite õiguskantsleri poole murega, et kohtutäitur nõuab Teilt enammakstud raha tagastamist. Kohtutäitur täitis elatisnõuet ja leidis, et täitemenetluses võlgnikult sissenõutud raha, võlgniku poolt otse Teile makstud elatist ja riigi makstud elatisabi kogunes ligi 2500 euro võrra rohkem, kui pidite kohtulahendi järgi saama. Seetõttu kohustas kohtutäitur Teid kandma selle raha (elatisabi tagasimaksena) kohtutäituri (või Sotsiaalkindlustusameti) arvelduskontole. Kohtutäitur selgitas Teile, et ta kandis Teie kontole ettenähtust rohkem raha ilmselt seetõttu, et tal jäid tähelepanuta riigi väljamakstud elatisabi summad.

Kohtutäitur peab avaliku ülesande täitjana oma ametit pidama ausalt, väärικalt ja erapooletult ([kohtutäituri seaduse](#) (KTS) § 2 lõiked 3 ja 4, § 20) ning järgima ametitoiminguid tehes oma ametist tulenevat hoolsuskohustust. Seega peab kohtutäitur olema ametiülesandeid täites äärmiselt hoolas ja suhtuma kõigisse ametitoimingutesse väga tähelepanelikult. Vastasel juhul võib ta eksida täitedokumentide täitmisel, nii nagu riik on seda ette näinud, ning see võib kaasa tuua arusaamatusi ja kohtuvaidlusi. Kui kohtutäitur on kontole raha kandmisega eksinud, tuleks tal nõue esitada korrektsel õiguslikul alusel.

Elatisabi saaja kohustusi, elatisabi tagasinõudmist, elatisnõude üleminekut riigile ja selle sissenõudmist on reguleeritud [perehüvitiste seaduses](#) (PHS) vt § 55 jj).

Täitemenetlusaegse elatisabi saaja peab kohtutäiturile kohe teatama, kui võlgnik asub (täitemenetluse väliselt) oma ülalpidamiskohustust täitma (PHS § 55 lg 2). Kohtutäitur peab ülalpidamiskohustuse täitmisest omakorda viivitamata teavitama Sotsiaalkindlustusametit (PHS § 56 lg 3). Sotsiaalkindlustusamet nõuab elatisabi selle saajalt tagasi juhul, kui täitemenetlusaegse elatisabi maksmise ajal asub võlgnik täitma ülalpidamiskohustust (PHS § 56 lg 1 p 4). Seega korraldab alusetult makstud elatisabi tagasinõudmist Sotsiaalkindlustusamet, mitte kohtutäitur.

Oma avalduses ja sellele lisatud kirjavahetuses väitsite, et täitsite oma kohustust ja andsite kohtutäiturile teada, kui võlgnik maksis elatise otse Teile. Kirjavahetusest ei ole näha, et kohtutäitur oleks kahelnud Teie kohustuse täitmisel või et kohtutäitur oleks teavitanud Sotsiaalkindlustusametit ülalpidamiskohustuse täitmisest ja alusetust elatisabi saamisest. Sellest

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

võiks järeldada, et praegusel juhul ei ole riik maksnud elatisabi alusetult ning Teil ei ole vaja elatisabi tagastada.

Väljamakstud elatisabi tuleb riigile tagastada võlgnikul (vt PHS § 57 lg 2). Riigile üleläänud täitemenetlusaegse elatisnõude sissenõudmist korraldab ja võlausaldaja õigusi teostab Maksu- ja Tolliamet (PHS § 58 lg 2 p 1). Riigile üleläänud elatisnõue makstakse riigile välja ainult siis, kui lapsele kuuluv ja sissenõutavaks muutunud elatisnõue on täies mahus välja makstud (PHS § 58 lg 4). Riigile üleläänud ja võlgnikult sissenõutud elatisnõude ja elatisabi saajalt tagasinõutud elatisabi summad kantakse riigieelarvesse (PHS § 58 lg 6).

Seega tasutakse alati esimesena võlg lapsele. Kui lapsele on võlg tasutud, hakatakse tasuma võlga riigile väljamakstud elatisabi ulatuses. Kui kohtutäitur on võlgnikult saanud elatise lapsele ära maksnud, siis tuleb tal ülejäänud osa kanda Maksu- ja Tolliametile, et ka riigile saaks võlg tasutud (vt elatisabi kohta ka teavet [Maksu- ja Tolliameti veebilehelt](#)).

Kui nõude täitmiseks vajalik raha on makstud kohtutäiturile ja sissenõudja nõue on sellega rahuldatud, peab kohtutäitur täitemenetluse lõpetama ([täitemenetluse seadustiku](#) § 48 lg 1 p 3). Kohtutäitur ei saa võlgnikult nõuda ettenähtust rohkem raha.

Olukorras, kus kohtutäitur ebaseaduslikult arestib suurema summa, kui on ette nähtud, ja kannab selle raha sissenõudja kontole üle, ei saa võlgnik ülekantud enammakstud summa tagastamist nõuda kohtutäiturilt. Sellises olukorras on võlgnikul võimalik esitada sissenõudjale nõue alusetu rikastumise sätete alusel (vt [võlaõigusseaduse](#) § 1027 jj). Võlgnikul on võimalik esitada kahjunõue ka kohtutäiturile, kui selle eeldused on olemas (KTS § 9, Riigikohtu 12.03.2018 määrus nr [2-16-12972](#), p 26 ja selles viidatud kohtupraktika). Kirjavahetuse põhjal ei saa öelda, et praegu on tegemist sellise olukorraga. Samas, kui kohtutäitur on Teile kui sissenõudjale maksnud välja rohkem raha, kui on kohtulahendis ette nähtud, siis saab ka kohtutäitur esitada Teile nõude alusetu rikastumise sätete alusel. Vaidlused alusetu rikastumise ja enammakstud raha üle lahendatakse kohtus tsiviilkohtumenetluse korras.

Enammakstud raha saate tagastada kohtutäituri ametikontole. Kui Teilt ei õnnestu seda raha kätte saada (ka kohtuvaidluse tulemusena), jääb selles osas riigi väljamakstud elatisabi võlg kohtutäituri kanda.

Soovi korral võib vanem maksta oma lapsele elatist ka suuremas summas, kui kohtulahend ette näeb. Selleks peaksid aga vanemad läbi rääkima ja jõudma kokkuleppele.

Loodetavasti on neist selgitustest abi. Edastan kirja teadmiseks ka kohtutäiturile.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: kohtutäitur Olga Kutšmei, info@tartutaitur.ee